

Nota de premsa. 17/01/2020

Informe sobre el treball autònom col·lectiu

Paraules clau

Treballadors autònoms, Cooperatives, Societats de responsabilitat limitada, Societats civils, Societats professionals

Introducció

La dinàmica empresarial i l'evolució del mercat de treball han afavorit el desenvolupament del treball autònom exercit de manera col·lectiva, fet que demostra les potencialitats intrínseques d'aquesta forma d'organització econòmica i de treball (també a les plataformes digitals i *start-ups*). Es tracta d'una pluralitat de persones que ja són autònomes i que decideixen crear una societat per avançar en el procés associatiu, fomentar la col·laboració i cooperació entre elles i poder créixer i assolir escala.

Però també han propiciat realitats que evidencien un seguit de mancances i poden conduir a situacions de precarietat laboral. Per això, el Consell ha elaborat aquest informe, que descriu les característiques diverses que pot adoptar aquest tipus de treball autònom i la seva situació a Catalunya.

Característiques

Els afiliats al règim especial de treballadors autònoms que desenvolupen la seva activitat de manera individual (treballadors autònoms pròpiament dits -APD-) són majoritaris i se situen en el 58,7% del total.

La resta, **el 41,3%, serien afiliacions de persones que desenvolupen aquesta activitat per compte propi de manera no estrictament individual**, de les quals

una part important ho fan de manera col·lectiva en diferents tipus de formes societàries.

D'aquest 41,3%, **l'informe centra l'estudi** en dos col·lectius que són els membres de les societats cooperatives o les societats col·lectives i, el segon, els membres d'òrgans d'administració de societats mercantils capitalistes i que **representen conjuntament el 33,7% dels afiliats al RETA.**

Distribució dels col·lectius societaris per sexe, nacionalitat, edat i grans sectors. Catalunya, 2017

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per Idescat (afiliacions totals a 31 de desembre) en el cas dels cooperativistes i membres de societats col·lectives. A partir de l'MCVL (2017), afiliacions amb domicili a Catalunya a finals

de desembre en el cas dels membres de societats mercantils capitalistes. (*) Dades obtingudes a partir de MCVL (2017).

En la distribució **per sectors**, en els dos col·lectius analitzats resulta diferent: en el cas dels membres de cooperatives i societats col·lectives el pes que mostren en els sectors primari i industrial és més elevat, i en el cas dels membres d'òrgans de societats mercantils destaquen els sectors de la construcció i serveis.

La distribució relativa del col·lectiu que engloba les cooperatives i membres de societats col·lectives en **el territori** resulta força desigual. Amb les dades d'afiliació emprades (a 31 de desembre de 2017) destaca per sobre de tot la comarca d'Osona, on aquest col·lectiu suposa un de cada tres afiliats al RETA i el 7,8% del total d'afiliacions. Hi ha unes quantes comarques on el percentatge d'afiliacions del col·lectiu sobre les del RETA són superiors al 20%: a banda d'Osona, les comarques del Pla d'Urgell, la Segarra, el Gironès, la Garrotxa, l'Anoia, el Baix Camp, el Pla de l'Estany, la Noguera, l'Alt Empordà, el Moianès, l'Alta Ribagorça i el Pallars Sobirà.

Riscos, potencialitats i reptes

L'Informe detecta els **riscos** que té aquest tipus de treball col·lectiu esmentant:

- **La governança i el funcionament intern.** A mesura que creix la societat, ja sigui en termes d'activitat com de socis, la seva governança i gestió pot fer-se més complicada i pot haver de recórrer a terceres persones amb més expertesa professional. En el cas de les cooperatives pot haver tensions, atès que un dels principis cooperatius preveu la participació democràtica dels membres en l'establiment de les polítiques i la presa de decisions de la cooperativa.
- **Condicions en què es presta el treball.** L'autonomia de les parts per determinar les seves condicions de treball és destacable, així com que afavoreix l'adaptació a les necessitats del mercat i de l'empresa, fet que és un element de competitivitat, però també pot generar disfuncions en tendir a un empitjorament de les condicions de treball
- **Ús instrumental de la societat cooperativa.** Altra problemàtica es refereix a l'ús de la societat cooperativa per eludir l'aplicació de la normativa laboral i de Seguretat Social. De vegades s'aprofita el particular règim jurídic de les cooperatives per donar aparença de legalitat a pràctiques fraudulentoses.

Potencialitats en l'àmbit de les cooperatives

- **El valor dels principis cooperatius:** Els principis cooperatius són set: l'associació voluntària i oberta, el control democràtic dels membres, la participació econòmica dels socis, l'autonomia i la independència, l'educació, la formació i la informació, la cooperació i el sentiment de comunitat.
- **Major resistència a les situacions de crisi i un element de garantia de qualitat de l'ocupació.**
- **Resposta a les tendències que caracteritzen el mercat de treball global: els canvis econòmics, tecnològics, demogràfics i mediambientals:** Tradicionalment, gran part de les cooperatives i altres entitats de l'economia social han donat resposta a una demanda social de béns i serveis que no era coberta ni pel sector públic ni per les empreses tradicionals.
- Els canvis tecnològics han portat el desenvolupament de l'economia de plataforma. L'OIT alerta dels efectes i veu la creació de cooperatives de plataforma com un instrument per permetre als seus membres compartir riscos i beneficis, negociar millors contractes i alhora participar en la presa de decisions.
- Els canvis demogràfics globals (increment de joves, dones i població immigrada en el mercat de treball, combinat amb un envelliment de la població en molts estats) plantegen reptes importants als quals les cooperatives poden contribuir a donar una resposta. Així, l'OIT destaca el seu tradicional paper de prestació de serveis de cura i en tant que aquesta necessitat tendeix a créixer i a diversificar-se, considera que l'ocupació lligada a aquests serveis s'incrementarà i serà un motor de creació d'ocupació.

Set reptes

1. Marc normatiu favorable: la normativa aplicable en tots els nivells no sempre té en compte les característiques específiques de les pimes.
2. Accés al finançament: és més difícil sobre tot en cooperatives que no tenen l'ànim del benefici com a prioritat.

3. La importància de la tecnologia: Si bé la tecnologia i la societat digital està present en pràcticament totes les activitats econòmiques, en alguns sectors la seva presència és més estratègica que en d'altres. Un dels principals exemples són les plataformes digitals, que poden ser un àmbit de desenvolupament potencial de les diferents formes de treball autònom col·lectiu.
4. La necessitat de disposar de les habilitats requerides: Gestionar una empresa requereix unes habilitats diferents de ser autònom.
5. Reconeixement i escala: Un cop iniciada una activitat econòmica, un dels principals reptes és assolir quota de mercat i dimensió. La realitat econòmica de Catalunya mostra que les pimes són majoritàries. En l'economia de plataforma aquest repte és encara més difícil, ateses les característiques de les plataformes dominants i la importància decisiva de la tecnologia.
6. Educació i formació en cooperativisme: Per garantir que sigui una alternativa real a l'hora d'emprendre cal conèixer el funcionament.
7. Necessitat de disposar de dades estadístiques oficials sobre el treball autònom col·lectiu, sobre tot en les noves iniciatives que s'han desenvolupat en l'àmbit de l'economia de plataforma.

Mesures a adoptar

L'anàlisi de l'informe compta amb el valor afegit de les **consideracions i Recomanacions** consensuades per tots els seus membres, entre d'altres:

1. Reptes de futur que són present

El CTESC en destaca dos: la necessitat de fomentar l'educació i la formació en l'emprenedoria col·lectiva, i la necessitat d'assolir quota de mercat i reconeixement un cop iniciada una activitat econòmica.

Adicionalment, el CTESC considera necessari efectuar les recomanacions següents de caràcter més transversal:

- Atesa la reduïda dimensió mitjana de les empreses a Catalunya i la importància del treball autònom, el CTESC considera clau establir formes de

col·laboració i cooperació entre les empreses en funcionament. Es recomana fomentar la integració cooperativa i l'establiment d'aliances i fusions per tal de guanyar escala i impacte.

- La llei fiscal aplicable a les cooperatives, aprovada l'any 1990, ha esdevingut obsoleta. L'obsolescència de la norma fiscal impedeix el desenvolupament efectiu de noves formes cooperatives, aprovades per les lleis autonòmiques per donar resposta a les necessitats del mercat. Per tant, el CTESC recomana la revisió urgent de la normativa fiscal, atès que la situació actual genera inseguretats jurídiques.
- El CTESC considera que hauria d'existir una neutralitat entre una persona física que vulgui autoocupar-se o aquella persona física que vol autoocupar-se a través d'una societat. Els primers poden gaudir de la tarifa plana existent, mentre que els altres no: per als autònoms persones físiques, la base de cotització mínima és de 944,40 €. En canvi, per als autònoms societaris la base de cotització mínima ascendeix fins als 1.214,08 €. El CTESC considera que el Govern hauria de complementar aquesta diferència.
- D'altra banda, cal homogeneïtzar el tractament fiscal dels autònoms persones físiques i dels autònoms col·lectius. Un àmbit on es constaten les diferències, entre d'altres, és en la dificultat pràctica dels autònoms persones físiques per deduir-se les despeses de mantenció i desplaçaments.
- El CTESC considera urgent la reforma del sistema de protecció social de les persones que treballen pel seu compte (sigui de manera individual o col·lectiva) i que aquesta reforma ha de ser consensuada amb els agents econòmics i socials, així com les organitzacions representatives dels treballadors autònoms.

2. Sobre el concepte de treball autònom de caràcter col·lectiu

Cal que l'elecció de la forma jurídica sigui la més adequada a la seva situació.

En aquest sentit,

- Considera primordial realitzar una gran tasca en formació i informació de la societat en general, per afavorir el treball autònom col·lectiu d'una manera òptima. En conseqüència, el CTESC recomana continuar millorant la qualitat

dels serveis d'assessorament que presten les entitats que integren la Xarxa Catalunya Emprèn en aquest sentit.

3. Sobre el treball autònom col·lectiu en cooperatives

- Cal una aposta decidida per la modernització i digitalització del Registre de Cooperatives. S'ha de tenir en compte que la creació de la taxa pels serveis prestats per la Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector, les Cooperatives i l'Autoempresa es justificava en la necessitat de potenciar i consolidar la utilització de les noves tecnologies per millorar la prestació del servei.

L'informe recull el debat teòric al voltant de la naturalesa jurídica de la relació entre el soci treballador i la cooperativa de treball associat, atès que si bé la Llei de cooperatives estableix que és societària, en determinades ocasions podria assimilar-se a la laboral. Atesa aquesta situació,

- El CTESC considera que l'Administració ha de vetllar per què totes les cooperatives de treball associat disposin de reglaments de règim intern actualitzats.
- També, el CTESC constata la potencialitat intrínseca de la forma cooperativa per donar cobertura jurídica a un exercici col·lectiu del treball en plataformes digitals. En l'actualitat hi ha poca evidència empírica del funcionament d'allò que es coneix com el cooperativisme de plataforma, si bé és un fenomen creixent, per la qual cosa veu necessari seguir aquesta evolució.
- D'altra banda, una de les mesures de suport que s'ha demostrat útil per fomentar aquestes iniciatives és la contractació pública.

A més,

- El CTESC recomana reforçar les actuacions de control del compliment de la normativa i, en especial, dotar la Inspecció de Treball i Seguretat Social (ITSS) dels recursos humans i materials necessaris perquè pugui vetllar pel compliment de la normativa i el respecte dels drets dels treballadors.

- Considera que l'Administració ha de garantir el compliment, no només formal sinó també material, dels requisits de les cooperatives en el moment de la inscripció en el Registre de Cooperatives.
- El CTESC considera que hi ha un dèficit en matèria d'informació de caràcter registral que dificulta ostensiblement l'anàlisi del treball autònom col·lectiu i, per extensió, del treball autònom en el seu conjunt. Per tant, recomana sistematitzar i ampliar la informació d'aquesta naturalesa.
- El CTESC insta el Govern a què en el proper pla estadístic incorpori prospeccions estadístiques en aquest àmbit, encara que sigui amb caràcter plurianual. En aquesta línia, els mòduls estadístics vinculats a l'EPA permeten analitzar qüestions estructurals, algunes fins i tot del col·lectiu d'autònoms.¹ No obstant això, la seva dimensió mostral és més reduïda que la de l'EPA, fet que impossibilita l'anàlisi per a Catalunya. En el cas dels autònoms col·lectius, aquesta insuficiència mostral encara és més acusada.

[Enllaç al text de l'informe](#)

---

¹ Aquest seria el cas del mòdul especial que es va dur a terme l'any passat a partir d'una estimació sobre una sisena part dels enquestats de l'EPA. Vegeu INE (2018). Tot i que el mòdul permet inferir alguns comportaments per al conjunt d'Espanya, els resultats no generen la mateixa informació per comunitats autònomes.